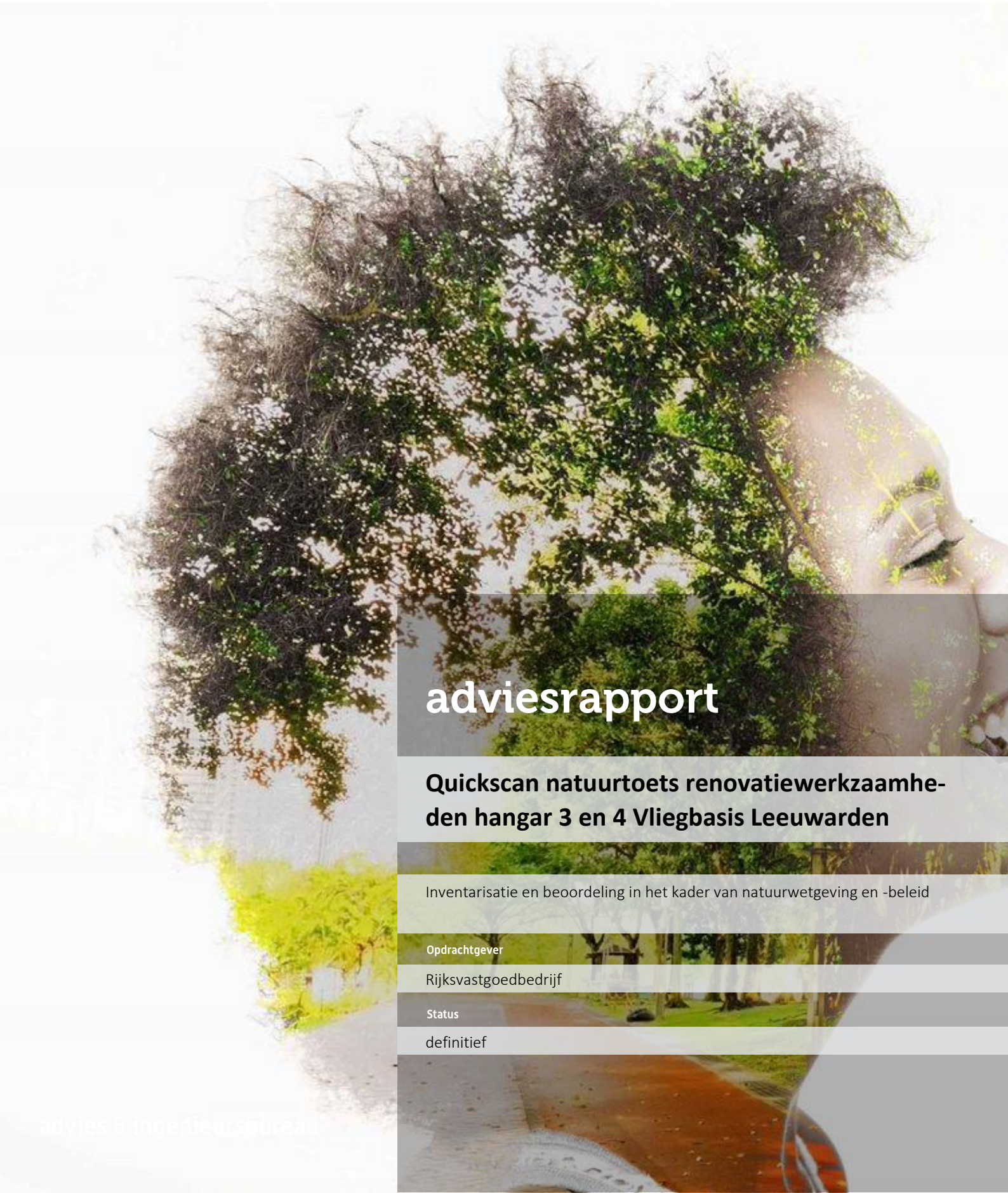

adviesrapport

Quickscan natuurtoets renovatiewerkzaamheden hangar 3 en 4 Vliegbasis Leeuwarden

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid

Opdrachtgever

Rijksvastgoedbedrijf

Status

definitief

advies & ingenieursbureau

T (085) 4871265
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

Colofon

Titel

Quickscan natuurtoets renovatiewerk-zaamheden hangar 3 en 4 Vliegbasis Leeu-

Subtitel

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -be-leid

Projectcode	Datum	Status
23-134	11 augustus 2023	definitief

Auteur(s)
M. Boerhof & I. Veeman

Modellering & GIS
M. Boerhof

Tweede lezer
A. Alberts

Opdrachtgever
Rijksvastgoedbedrijf

©Ecogroen bv
Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Boerhof, M. & Veeman, I. (2023). Quickscan natuurtoets renovatiewerkzaamheden hangar 3 en 4 Vliegbasis Leeuwarden. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid. Rapport 23-134. Ecogroen bv

Inhoud

Samenvatting 4

1. Inleiding 6
1.1 Aanleiding en doelstelling 6
1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkeling 6
1.3 Leeswijzer 7

2. Kader en methode 8
2.1 Wettelijk kader Wet natuurbescherming 8
2.2 Onderzoeksmethode 9
2.2.1 Literatuuronderzoek 9
2.2.2 Quickscan veldbezoek 9
2.2.3 Toets gebiedsbescherming – Natura 2000 9
2.2.4 Toets soortbescherming 9

3. Gebiedsbescherming 10
3.1 Natura 2000 10
3.1.1 Ligging en afbakening Natura 2000-gebieden 10
3.1.2 Mogelijke effecten 10

4. Soortbescherming 12
4.1 Flora 12
4.2 Zoogdieren 12
4.2.1 Vleermuizen 12
4.2.2 Steenmarter 13
4.2.3 Overige zoogdieren 13
4.3 Vogels 14
4.3.1 Vogels met jaarrond beschermde nesten 14
4.3.2 Overige vogels 14
4.4 Overige soortgroepen 15

Geraadpleegde bronnen 16

Samenvatting

Aanleiding en doelstelling

Het Rijksvastgoedbedrijf is voornemens onderhoudswerkzaamheden uit te voeren aan hangar 3 en 4 op defensieterrein vliegbasis Leeuwarden. Wet- en regelgeving omtrent de bescherming van natuur verplicht vooraf te toetsen of plannen en projecten (kunnen) conflicteren met beschermde natuurwaarden. In opdracht van het Rijksvastgoedbedrijf heeft Ecogroen een quickscan natuurtoets uitgevoerd om na te gaan welke mogelijke effecten als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden kunnen optreden op beschermde natuurwaarden.

Gebiedsbescherming

- Het projectgebied ligt buiten de begrenzing van Natura 2000-gebieden. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is Groote Wielen, gelegen op ruim 5,5 kilometer afstand.
- Op basis van de aard en omvang van de geplande werkzaamheden en de afstand tot Natura 2000-gebied, worden negatieve effecten op Natura 2000-gebieden, met uitzondering van stikstof, op voorhand uitgesloten.
- Conform uitvraag maakt een AERIUS-berekening om eventuele toename van stikstofdepositie als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden in beeld te brengen, geen onderdeel uit van deze rapportage.

Soortbescherming

- In het projectgebied zijn mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig. Deze verblijfplaatsen worden tijdens uitvoering van de werkzaamheden mogelijk verstoord of vernietigd. Binnen het projectgebied worden geen onmisbare vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen verwacht.
- Vanwege getroffen maatregelen om steenmarters te weren wordt de aanwezigheid van steenmarter in de hangars uitgesloten.
- Gedurende de broedtijd zijn enkele algemene vogelsoorten broedend te verwachten in het projectgebied en binnen de invloedsfeer van de werkzaamheden, waaronder ekster, koolmees en houtduif.
- Er zijn geen jaarrond beschermde nesten, groei- en/of verblijfplaatsen van planten, overige zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden zonder vrijstelling volgens het RVO aangetroffen of te verwachten.

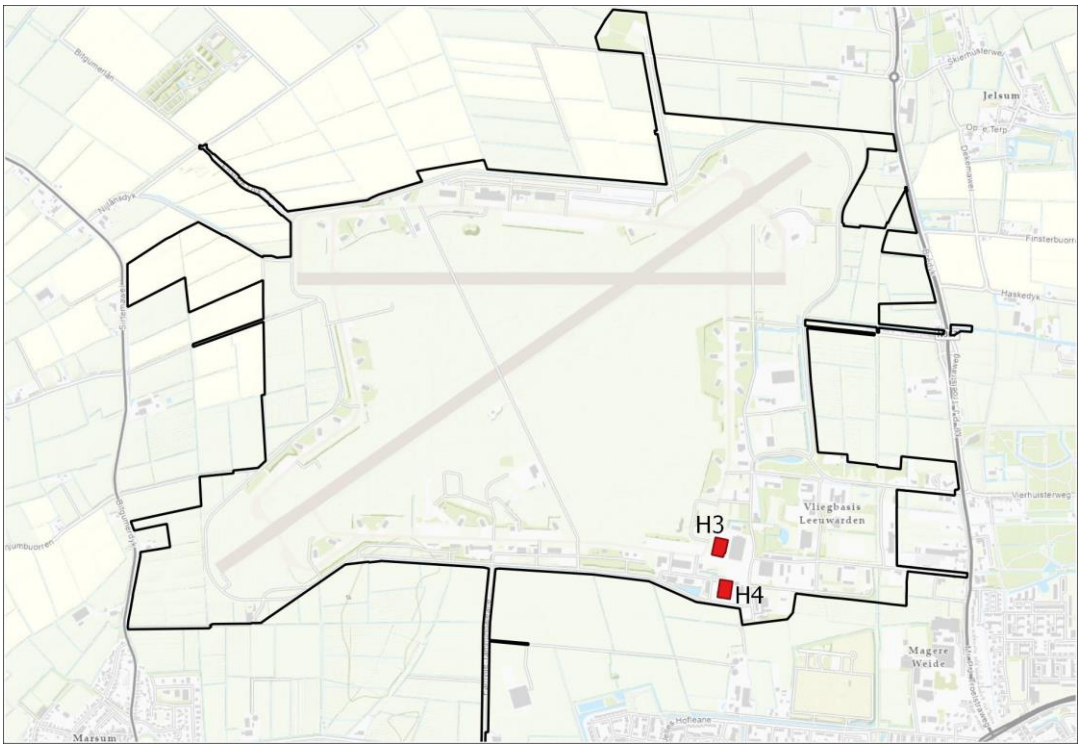
Advies/vervolgstappen

- Aanvullend vleermuisonderzoek is nodig om de functies van hangar 3 en 4 voor vleermuizen vast te stellen.
- In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, omdat deze per soort en vaak per jaar kan verschillen. Daarmee is het dus van belang of een broedgeval wordt beschadigd of verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste soorten kan de periode tussen 1 maart en 15 juli worden aangehouden als broedseizoen. Soorten als ekster en houtduif kunnen tot in november broedsels beginnen, maar ook al in februari starten met nestelen. Daarom adviseren we – zeker wanneer werkzaamheden binnen de periode van half februari - half november worden gestart - om een broedvogelcontrole uit te voeren. Tijdens de broedvogelcontrole wordt bepaald of zich broedende vogels ophouden binnen de invloedsfeer van de werkzaamheden. Bij het aantreffen van nesten van vogels wordt in overleg bepaald hoe de werkzaamheden op een zorgvuldige wijze binnen de kaders van de Wet natuurbescherming kunnen worden uitgevoerd.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

Het Rijksvastgoedbedrijf is voornemens werkzaamheden uit te voeren aan hangar 3 en 4 op vliegbasis Leeuwarden (zie figuur 1.1). Omdat uitvoering van dit project negatieve gevolgen kan hebben op beschermde natuurwaarden dient dit initiatief getoetst te worden aan het natuurbeschermingsrecht. Ecogroen heeft in opdracht van het Rijksvastgoedbedrijf een natuuronderzoek uitgevoerd waarbij de mogelijke gevolgen van het initiatief op beschermde soorten en gebieden in beeld zijn gebracht. In voorliggend rapport worden de methodiek en uitkomsten van deze toetsing beschreven.

Figuur 1.1 *Locatie van hanger 3 en 4 (rood) op vliegbasis Leeuwarden (zwarte omlijning). Bron: PDOK.*

1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkeling

Het projectgebied betreft twee hangars, hangars 3 en 4, op defensieterrein vliegbasis Leeuwarden, welke direct ten noorden van de stad Leeuwarden ligt. Beide hangars worden gebruikt voor onderhoud aan militaire voertuigen. De hangars verkeren in verouderde staat, waardoor

onderhoudswerkzaamheden gepland zijn. De werkzaamheden vinden zowel aan de daken als aan de buitenmuren plaats. Zo wordt het metselwerk aan de buitenzijde afgesloten met behulp van staalplaten of een thermische schil en wordt de dakbedekking en mogelijk de gehele dakconstructie vervangen, mede om het plaatsen van zonnepanelen mogelijk te maken. Daarnaast worden werkzaamheden aan de hangardeuren voorzien. Mogelijk worden deze hangardeuren en de kozijnen van beide gebouwen vervangen.

In de directe omgeving van zowel hangar 3 als hangar 4 wordt een warmtepomp geplaatst als onderdeel van de verduurzaming van beide gebouwen. De warmtepompen worden buiten de bestaande hangars geplaatst worden en nemen een oppervlakte van enkele vierkante meters in beslag. De exacte locatie van de warmtepompen staat nog niet vast.

Als uitgangspunt tijdens de beoordeling in deze rapportage is er vanuit gegaan dat de verduurzamingswerkzaamheden enkel aan de gebouwen worden uitgevoerd. Voor de plaatsing van de warmtepompen is als uitgangspunt aangenomen dat deze worden geplaatst op verharding of intensief onderhouden gazon, waarmee omliggend groen in de vorm van ruigte, struiken en bomen en watergangen onaangetast blijven.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn het wettelijk kader en de onderzoeksmethodiek beschreven. De mogelijke effecten op beschermde gebieden zijn beschreven in hoofdstuk 3. In hoofdstuk 4 wordt een effectanalyse en -beoordeling ten aanzien van soorten gegeven. Tenslotte zijn de geraadpleegde bronnen vermeld.

2. Kader en methode

2.1 Wettelijk kader Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming (Wnb) regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, soorten en houtopstanden. In deze rapportage is het initiatief getoetst aan de onderdelen soorten en Natura 2000-gebieden. Omdat er geen bomen worden gekapt is een nadere toetsing aan onderdeel houtopstanden niet aan de orde. In kader 2.1 is een samenvatting van de relevante wetteksten gegeven.

Kader 2.1 Wet natuurbescherming

Zorgplicht (artikel 1.11)

De Wet natuurbescherming (ook: Wnb) kent een zorgplicht voor natuur en soorten. De zorgplicht is altijd van kracht, ook ten aanzien van niet beschermde natuur. Artikel 1.11 schrijft voor dat iedereen voldoende zorg in acht neemt voor beschermde gebieden, in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn/haar handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een beschermd gebied of voor in het wild levende soorten, laat deze handelingen achterwege of voorkomt de gevolgen. Dit laatste kan door het treffen van maatregelen ter voorkoming van schade of -als zelfs dat niet kan- de ontstane schade zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. Een voorbeeld van (een maatregelen in het kader van) zorgplicht is het werken in de minst kwetsbare periode van soorten.

Natura 2000 (hoofdstuk 2)

Hoofdstuk 2 regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, bestaande uit Habitatrichtlijngebieden (HR) en Vogelrichtlijngebieden (VR). Per Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd voor de bescherming van natuurlijke habitats, habitats van soorten en leefgebieden van vogels. Artikelen 2.1 tot en met 2.11 van de Wnb regelen de bescherming van (de doelen voor) Natura 2000-gebieden. Artikel 2.7 verplicht om vooraf te beoordelen of plannen en projecten in of in de nabijheid van Natura 2000-gebieden significant negatieve gevolgen kunnen hebben op de voor deze gebieden geformuleerde doelen. Als uit de beoordeling blijkt dat geen significant negatieve gevolgen optreden dan kan een plan worden vastgesteld of is een vergunning voor een project niet nodig. Zijn significant negatieve gevolgen niet uit te sluiten dan is een nadere beoordeling nodig. Artikel 2.8 bevat de voorwaarden waaraan moet zijn voldaan voor het vaststellen van een plan of het verlenen van een vergunning. Het bevoegd gezag is meestal de provincie waar (het grootste deel van) de ingreep of handeling plaatsvindt, soms is dat het Rijk.

Soorten (hoofdstuk 3)

Hoofdstuk 3 regelt de bescherming van soorten. De bescherming van soorten is verdeeld over de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10. Het betreft de bescherming van:

- Vogels zoals genoemd in de Vogelrichtlijn (artikel 3.1), in de praktijk vaak onderverdeeld in:
  - Vogels met jaarrond beschermde nesten, zoals huismus, gierzwaluw en buizerd.
  - Overige vogels, waarvan nesten alleen tijdens het broedseizoen zijn beschermd (periode van nestbouw, ei-leg, broeden en voeren van de jongen op het nest).
- Soorten (exclusief vogels) van de Habitatrichtlijn (bijlage IV) en de Verdragen van Bern (bijlage II) en Bonn (bijlage I), zoals bedoeld in artikel 3.5.
- Andere soorten (artikel 3.10), onderverdeeld in:
  - Soorten waarvoor een ontheffing vereist kan zijn.
  - Soorten waarvoor -op basis van de betreffende provinciale verordening- vrijstelling van de verbodsbepalingen geldt.

Indien effecten niet zijn uit te sluiten moet -voorafgaand aan het vaststellen van een plan- zijn beoordeeld of er uitzicht is op het verkrijgen van een ontheffing. Als er aantoonbaar uitzicht is op het verkrijgen van een ontheffing dan kan het plan worden vastgesteld. Als bij ruimtelijke ingrepen verbodsbepalingen worden overtreden dan is het noodzakelijk om een ontheffing aan te vragen bij het bevoegd gezag, tenzij gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode. Het bevoegd gezag is meestal de provincie waar (het grootste deel van) de ingreep of activiteit plaatsvindt, soms is dat het Rijk. Voor het verkrijgen van een ontheffing moet zijn beschreven hoe de initiatiefnemer ervoor zorgt dat schade aan beschermde soorten tot een minimum beperkt blijft, welke mitigerende en compenserende maatregelen nodig zijn, dat alternatieven ontbreken, aan welk wettelijk belang wordt voldaan en dat de staat van instandhouding van de betreffende soort niet in gevaar komt.

2.2 Onderzoeksmethode

2.2.1 Literatuuronderzoek

Om de aanwezige en te verwachten beschermde natuurwaarden binnen de invloedsfeer van het projectgebied in beeld te brengen is gestart met een literatuuronderzoek. Hiervoor is gebruik gemaakt van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF, 2023). Bij het raadplegen van de NDFF is een zoekgebied aangehouden van 1 kilometer rondom het projectgebied en is gezocht naar waarnemingen van beschermde soorten in de periode van de afgelopen 10 jaar. Er is voor een afstand van 1 kilometer de vliegbasis gekozen omdat de vliegbasis een afgesloten en op zichzelf staand terrein is, met een afwijkend beheer en afwijkende ecologische mogelijkheden ten opzichte van de omgeving. Reeds eerder door Ecogroen gedane bevindingen op de vliegbasis worden ook meegenomen in de beoordeling (De Gelder & Van der Sluis 2015), maar zijn verouderd en daarmee juridisch niet meer afdoende.

2.2.2 Quickscan veldbezoek

De verzamelde informatie uit het literatuuronderzoek vormt de basis voor het veldbezoek dat op 19 april 2023 (12°C, droog, helder, weinig wind) is uitgevoerd. Tijdens het veldbezoek zijn het projectgebied en de directe omgeving (tot circa 75 meter rondom) geïnspecteerd. Specifiek is gelet op de geschiktheid van de gevels en de daken van de hangars voor beschermde soorten; met name jaarrond beschermde nesten van vogels en verblijfplaatsen voor vleermuizen.

2.2.3 Toets gebiedsbescherming – Natura 2000

Het projectgebied ligt op ruim 5,5 kilometer van Natura 2000-gebied Groote Wielen. Er is gestart met het bepalen welke (mogelijke) negatieve gevolgen kunnen optreden door de geplande werkzaamheden. Daarbij is op basis van het uitgevoerde literatuuronderzoek en het veldbezoek beoordeeld welke beschermde natuurwaarden met instandhoudingsdoelen in en rondom het projectgebied aanwezig (kunnen) zijn. Vervolgens is beoordeeld of negatieve gevolgen te verwachten zijn op instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebied Groote Wielen, en zo ja, of deze significant (kunnen) zijn. Indien (mogelijk) sprake is van significant negatieve gevolgen is advies gegeven over te nemen vervolgstappen (zoals nader onderzoek of vergunningaanvraag).

2.2.4 Toets soortbescherming

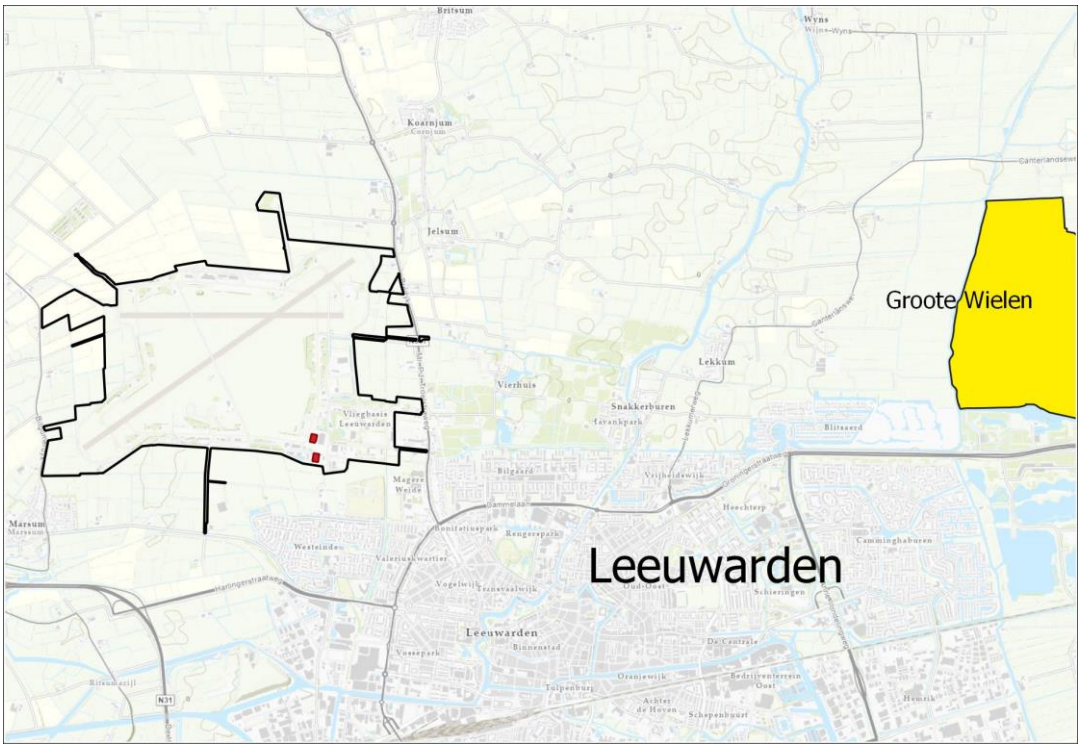
Op basis van het uitgevoerde literatuuronderzoek en het veldonderzoek is beoordeeld welke beschermde soorten (mogelijk) aanwezig zijn. Vervolgens is op basis van de voorgenomen werkzaamheden bepaald welke effecten kunnen optreden op beschermde soorten en of vervolgstappen (zoals nader onderzoek of een ontheffingaanvraag) vereist zijn.

3. Gebiedsbescher-ming

3.1 Natura 2000

3.1.1 Ligging en afbakening Natura 2000-gebieden

Het projectgebied ligt niet binnen een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is Groote Wielen, op een afstand van ruim 5,5 kilometer ten oosten van het projectgebied (zie figuur 3.1). Overige Natura 2000-gebieden bevinden zich op meer dan negen kilometer van het projectgebied.

Figuur 3.1 *Ligging van het projectgebied (rode stippen) binnen vliegbasis Leeuwarden (zwarte lijn) ten opzichte van Natura 2000-gebied Groote Wielen (geel). Bron: PDOK.*

3.1.2 Mogelijke effecten

Vanwege de ligging kunnen directe negatieve gevolgen als oppervlakteverlies van habitattypen en leefgebied van soorten op voorhand uitgesloten worden. Potentiële gevolgen beperken zich zodoende uitsluitend tot externe werking. Op basis van de effectenindicator (Broekmeyer, 2005, 2010; Min. EZ, 2015) en expert judgement worden indirecte (uitstralende) gevolgen door bijvoorbeeld licht of geluid uitgesloten, gezien de aard en omvang van het project en de afstand tot

habitattypen en leefgebieden van soorten. Alleen indirecte gevolgen als gevolg van stikstofdepositie (verzuring en/of vermesting) kunnen niet op voorhand worden uitgesloten, gezien de reikwijdte van stikstofdepositie. Conform uitvraag maakt een AERIUS-berekening - om eventuele toename van stikstofdepositie als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden in beeld te brengen - geen onderdeel uit van deze rapportage.

4. Soortbescherming

4.1 Flora

In de directe omgeving van het projectgebied zijn geen waarnemingen bekend van beschermde flora (NDFF, 2023). Tijdens het veldbezoek zijn op locatie geen in de Wnb beschermde plantensoorten aangetroffen. Op basis van de aangetroffen soortensamenstelling, de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens worden deze soorten ook niet verwacht in het projectgebied. Het nemen van vervolgstappen ten aanzien van de soortgroep flora is niet aan de orde.

4.2 Zoogdieren

4.2.1 Vleermuizen

Het leefgebied van vleermuizen bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (zie ook kader 4.1). Hieronder worden deze onderdelen nader beschreven. In de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bij NDFF bekend van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en watervleermuis (NDFF, 2023).

Kader 4.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen
Verblijfplaatsen kunnen zich bevinden in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamverblijven / zomerverblijven, baltslocaties / paarverblijven en winterverblijven. Verstoring, beschadiging, vernietiging of het verwijderen van deze verblijfplaatsen is verboden.

Vliegroutes
Voor oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaatsen en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jarenlang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren ‘onmisbaar’ en zodoende beschermd.

Foerageergebieden
Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Wet natuurbescherming echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Verblijfplaatsen

In 2015 zijn - tijdens aanvullend onderzoek - verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis vastgesteld op de vliegbasis (De Gelder & Van der Sluis 2015). In hangar 3 en 4 zijn in 2015 geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen.

Wel zijn in hangar 3 en 4 potentiële vleermuisverblijfplaatsen aanwezig in de vorm ruimtes tussen de muur en boeiboorden en spleten en kieren ter hoogte van de overgang tussen muur en dak. Deze potentiële verblijfplaatsen zijn tijdens het recente veldbezoek bevestigd. Op de platte daken zijn geen potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen aanwezig.

Vanwege de geschiktheid van de gebouwen voor vleermuizen kan de aanwezigheid niet op voorhand worden uitgesloten. Door de werkzaamheden gaan mogelijk verblijfplaatsen van vleermuizen verloren. Aanvullend onderzoek is noodzakelijk om de functies van hangar 3 en 4 voor vleermuizen inzichtelijk te maken. Mogelijk is een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk.

Vliegroutes en foerageergebieden

Het projectgebied is weinig geschikt als foerageergebied voor vleermuizen, vanwege het ontbreken van opgaande beplanting. In de directe omgeving van het projectgebied zijn lijnvormige elementen aanwezig in de vorm van laanbeplantingen die door vleermuizen gebruikt kunnen worden als vliegroute. De geplande werkzaamheden aan de hangars leiden niet tot aantasting van deze beplanting. Zodoende worden geen (potentiële) foerageergebieden of vliegroutes aangetast. Vervolgstappen voor vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen zijn niet aan de orde.

4.2.2 Steenmarter

Ten zuidoosten van het projectgebied, in de woonwijken van Leeuwarden, zijn de afgelopen tien jaar regelmatig waarnemingen van steenmarter gedaan (NDFF, 2023). Daarnaast is de aanwezigheid van steenmarters op de vliegbasis bekend. Steenmarters zijn voornamelijk gebouwgebonden, maar kunnen incidenteel ook in boomholtes verblijven. In bebouwing gebruiken steenmarters zolders en kruipruimtes van woningen en schuren als verblijfplaats.

In het verleden hebben steenmarters voor overlast gezorgd in hangar 3 en 4, waarna maatregelen zijn getroffen om steenmarter buiten te houden (De Gelder & Van der Sluis 2015). Vanwege deze maatregelen en het ontbreken van sporen van steenmarter wordt de aanwezigheid van steenmarter in hangar 3 en 4 uitgesloten. Vervolgstappen voor steenmarter zijn niet aan de orde.

4.2.3 Overige zoogdieren

Vaste rust- en verblijfplaatsen van overige beschermde zoogdieren zonder vrijstelling volgens RVO worden op basis van terreinkenmerken, het terreingebruik, het uitgevoerde onderzoek en bekende verspreidingsgegevens (NDFF, 2023) niet verwacht in het projectgebied.

In het projectgebied en de omgeving zijn waarnemingen en/of verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende zoogdieren bekend, zoals huisspitsmuis (NDFF, 2023). Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen mogelijk enkele exemplaren van deze soorten geschaad worden. In voorliggende situatie geldt voor deze soorten een vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wnb. Voor deze soorten geldt de zorgplicht welke voorschrijft dat flora en fauna niet moedwillig verstoord dan wel gedood mag worden. Hierdoor is het nemen van vervolgstappen in de vorm van aanvullend onderzoek en/of ontheffing niet aan de orde. Wel is het noodzakelijk een gepaste en zorgvuldige werkwijze met betrekking tot de geplande werkzaamheden aan te houden om algemene soorten niet te schaden.

4.3 Vogels

Bij vogels wordt onderscheid gemaakt in twee categorieën met een verschillend beschermingsregime (zie kader 2.1). Van veel vogels zijn nesten alleen gedurende het broedseizoen beschermd. Nestlocaties kunnen in dat geval buiten het broedseizoen zonder overtreding van de Wet natuurbescherming verwijderd worden. Voor een aantal vogelsoorten geldt echter dat de nestlocaties inclusief de functionele leefomgeving jaarrond beschermd zijn (zie kader 4.2).

Kader 4.2 Vogels met jaarrond beschermde nesten volgens RVO

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels verstaat RVO: in functie zijnde nesten van de ooievaar, boomvalk, buizerd, havik, ransuil, roek, wespendief, zwarte wouw, slechtvalk, sperwer, steenuil, kerkuil, oehoe, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, huismus, boerenzwaluw, bosuil, huiszwaluw, raaf, torenvalk, zeearend en zwarte specht . Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

4.3.1 Vogels met jaarrond beschermde nesten

Jaarrond beschermde vogelnesten worden op basis van habitateisen, terreinkenmerken, het veldbezoek en bekende verspreidingsgegevens (NDFF, 2023) in het projectgebied uitgesloten.

Het projectgebied is wel (zeer gering) geschikt is als foerageergebied voor soorten met jaarrond beschermde nesten, bijvoorbeeld voor huismus. In de nabije omgeving is veel alternatief foerageergebied van vergelijkbare of betere kwaliteit aanwezig in de vorm van openbaar groen. In voorliggende situatie is geen sprake van verlies van essentieel foerageergebied. Vervolgstappen voor vogels met jaarrond beschermde nesten zijn niet aan de orde.

4.3.2 Overige vogels

In de omgeving van het projectgebied worden algemene broedvogels zoals ekster, koolmees en houtduif verwacht.

Voor alle inheemse vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die soorten, nesten, eieren of vaste rust- of verblijfplaatsen beschadigen of verstoren. Verstoren is echter alleen verboden wanneer de storing van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort. Voor de te verwachten soorten kan verstoring die van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding (altijd) worden voorkomen door te werken buiten het broedseizoen.

In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, omdat deze per soort en vaak per jaar kan verschillen. Daarmee is het dus van belang of een broedgeval wordt beschadigd of verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste soorten kan de periode tussen 1 maart en 15 juli worden aangehouden als broedseizoen. Soorten als ekster en houtduif kunnen tot in november broedsels beginnen, maar ook al in februari starten met nestelen. Daarom adviseren we, zeker wanneer werkzaamheden binnen de periode van half februari - half november worden gestart, om een broedvogelcontrole uit te voeren. Tijdens de broedvogelcontrole wordt bepaald of zich broedende vogels ophouden binnen de invloedsfeer van de werkzaamheden. Bij het aantreffen van nesten van vogels wordt in overleg bepaald hoe de werkzaamheden op een zorgvuldige wijze binnen de kaders van de Wet natuurbescherming kunnen worden uitgevoerd.

Vervolgstappen voor vogels (zonder jaarrond beschermde nesten) zijn niet aan de orde, mits rekening gehouden wordt met het broedseizoen.

4.4 Overige soortgroepen

Op basis van het veldbezoek, bekende verspreidingsgegevens (NDFF, 2023) en het ontbreken van geschikt biotoop in het projectgebied zijn geen voortplantings- en andere vaste rust- en verblijfplaatsen of overige essentiële leefgebieden van beschermde amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden te verwachten in het projectgebied. Vervolgstappen voor deze soortgroepen zijn niet aan de orde.

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

Broekmeyer, M.E.A. (2010). Update effectenindicator. Wageningen, Alterra-rapport 1976, Alterra, Wageningen.

Broekmeyer, M.E.A., E.P.A.G. Schouwenberg, M. van der Veen, D. Prins & C.C. Vos (2005). Effectenindicator Natura 2000-gebieden; achtergronden en verantwoording ecologische randvoorwaarden en storende factoren. Alterra-rapport1375, Alterra, Wageningen.

De Gelder, A. & van der Sluis, M. (2015). Onderzoek natuurwaarden bebouwde defensieterreinen object 06C02. Inventarisatie en doorkijk consequenties natuurwetgeving bij ruimtelijke ontwikkelingen. 14-193H, Ecogroen, 03-12-2015.

Ministerie van EZ (2015). Effectenindicator Natura 2000-gebieden. Aanvulling bij Alterra-rapport 1375 uit 2005.

Internet

NDFF (2023). Nationale databank flora en fauna, uitvoerportaal (https://ndff-ecogrid.nl). Laatst geraadpleegd juni 2023.